

Historisch ommetje Farmsum

Kaart Landschapsbeheer Groningen, ondergrond: © Topografische Dienst Kadaster, Emmen.

Legenda

- * banier
- ⊕ dampijler
- i informatiepaneel
- - - route

0 50 100 150 Meters

 Zorg voor ons landschap
BAKENS IN DE TIJD

**Landschapsbeheer
Groningen**

Historisch ommetje Farmsum

Deze wandelroute is begin 2008 gemaakt naar aanleiding van het project Terreinen met Historie van Landschapsbeheer Groningen. In Farmsum zijn toen op de contouren van het voormalige borgterrein 'Huis te Farmsum' vier banieren en twee dampijlers geplaatst van cortenstaal. Het bijzondere karakter van het terrein is hierdoor beter herkenbaar geworden. Het ommetje voert door Farmsum langs het borgterrein en andere historisch waardevolle elementen in het dorp.

Bij de molen Aeolus is een parkeerplaats. De wandeling start bij het informatiebord bij de molen. Ga **LA** de Molenstraat in langs de banier met de helm. *De Molenstraat is een verwijzing naar het feit dat op het borgterrein ook een molen stond, ongeveer op de plaats waar nu molen Aeolus staat die in 1976 van de Duurswoldlaan naar de Borgshof is verplaatst.*

Halverwege deze straat ziet u rechts de oude melkfabriek en links de banier die naar de viskenij verwijst.

Loop tot de eerste zijstraat links, de Dijkstraat. Ga hier **LA** en loop tot aan de hoek, *links ziet u de oude smederij.*

Loop over de trap naar beneden, dan betreedt u tussen de twee dampijlers door, het voormalige borgterrein van Huis te Farmsum. *Kijk tussen de twee dampijlers nog even om naar de opvallende kerktoren.*

Loop over het klinkerpad **RD**, negeer het zijpad. Steek de grotere klinkerweg over en vervolg het versmalde klinkerpad tot de derde banier met het torentje tegenover het Chinese restaurant. Ga hier **RA** en volg deze straat tot de vierde banier met het toegangspoortje. Vervolg de weg de Borgshof **RD** naar het Pijpplein. *U ziet hier de gerichtspaal en de voormalige gevangenis op huisnummer 1 (de Pijp), nog herkenbaar aan de tralies voor de ramen van het souterrain.*

Houd het Pijpplein links en vervolg de route langs de kerk, door de Koestraat. Ga de eerste weg **LA** de Pastorietuin in. *Op de hoek ziet u een monumentje dat de restauratie van de kerk symboliseert, met de tekst: "Onderhoudt en u hebt de toekomst".* Aan het einde van deze straat bent u bij de voorzijde van de N.H. Kerk uit 1869.

De doopvont in deze kerk is een laat 17^e eeuwse siervaas van zandsteen afkomstig van de borg Haykema te Zeerijp. In de achtermuur van de kerk is een fraai gebeeldhouwde grafzerk van Maurits Ripperda uit 1633 gemetseld. Er is een Lohmanorgel uit 1828.

De kerk is omgeven door monumentale bomen, waaronder een reusachtige geknotte vleugelnoot die opzij voor de kerk staat. Op het kerkterrein is een aantal oude grafmonumenten aanwezig, de oudste uit 1670 ligt direct naast de kerk.

Ga **RA** Op de Wierde in. Op de driesprong weer **RA** de Vliethorn in, de weg voert hier langs het afwateringskanaal. Ga **RA** over de voetbrug het water over. Over de brug **LA** tot aan het eind van de weg. Ga **LA** over de brug weer over het water en u bent weer bij de banier met het torentje.

U kunt nu **RD** lopen, dan komt u weer bij het startpunt van de route of u kunt hier de grote weg oversteken om een kijkje te nemen bij twee begraafplaatsen.

Steek dan de grote weg over en ga aan de overkant **LA** langs de begraafplaats tot u bij het mooie smeedijzeren hek komt. *Het voorste deel van de begraafplaats is het oudste deel, er zijn veel graven uit de tweede helft van de 19^e eeuw.*

Vervolg de weg langs de begraafplaats en het aangrenzende veld tot de eerste zijstraat rechts. Ga **RA** de doodlopende weg in. Na ongeveer 250 meter ziet u aan de linkerkant de joodse begraafplaats. *De ingang wordt geflankeerd door twee mooie treuresses. De begraafplaats is niet vrij toegankelijk.* Keer om en loop tot de eerste straat rechts de Trambaan. Ga hier **RA** en aan het eind **LA** de Proosdij in. *Proosdij betekent "rechtsgebied", de bewoners van de borg hadden het in de wijde omgeving voor het zeggen en waren verantwoordelijk voor de rechtspraak. U hebt hier een prachtig uitzicht op de molen en de kerktoren van Farmsum.* Door aan het eind bij de verkeerslichten over te steken bent u terug bij het startpunt van de route.

De routes zijn te downloaden via de website van de gemeente Delfzijl (www.delfzijl.nl)

Bij het dorpsshuis staat aangegeven waar de routebeschrijving in Farmsum verkrijgbaar is.

